



Dyslexieprotocol

WINGS Niekée en WINGS Agora
December 2019

Inhoudsopgave

1. Inleiding	
2. Wat is dyslexie?	
3. Beleid van de school ten aanzien van dyslexie	
4. Dyslexieonderzoek	
5. Begeleiding van leerlingen met dyslexie	
5.1 Organisatie	
5.2 Faciliteiten en inzet hulpmiddelen	
6. Examen	
6.1 Examen	

Bijlage

1. Handelingsplan	
2. Handreiking voor dyslectische leerlingen	
3. Dyslexiepas	

1. Inleiding

In het 'dyslexieprotocol' wordt beschreven hoe op Niekée en Agora Roermond wordt gewerkt aan het omgaan met dyslectische leerlingen. Hierbij is gebruik gemaakt van het 'Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs' geschreven door Masterplan Dyslexie.

Masterplan Dyslexie is een project in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Het project wordt uitgevoerd door de KPC groep en het Expertisecentrum Nederlands in samenwerking met diverse partners in het onderwijsveld. Masterplan Dyslexie werkt aan de invoering van de protocollen (leesproblemen en) Dyslexie in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Dit gebeurt via voorlichting, professionalisering en de ontwikkeling van aanvullende materialen.

2. Wat is dyslexie?

Als definitie van dyslexie hanteren we de definitie van Stichting Dyslexie Nederland (SDN, 2008).

'Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau' (Stichting Dyslexie Nederland, 2008, p. 11).

Hierbij worden twee criteria gehanteerd:

criterium van achterstand:

De beheersing van het lees- en/of spellingniveau (accuratesse en/of vlotheid) ligt significant onder het niveau dat vereist is in de (onderwijs)situatie waarin de leerling de lees- en spellingvaardigheid functioneel moet toepassen.

criterium van didactische resistentie:

Van didactische resistentie is sprake als extra hulp en inspanning niet of nauwelijks leiden tot verbetering van de lees- en spellingresultaten. Het moet hierbij gaan om intensieve remediering afgestemd op de instructiebehoeften van de individuele leerling. Van belang bij oudere leerlingen is dat de leergeschiedenis goed bekeken wordt om te beoordelen of er voldoende hulp gegeven is.

3. Beleid van de school ten aanzien van dyslexie

Dyslexie is geen reden om het bijtje erbij neer te gooien en niets meer te doen, maar is wel een reden om anders te mogen doen. Kinderen met dyslexie vertonen specifieke leerproblemen op het terrein van lezen en schrijven. De automatisering van lezen en/of spelling ontwikkelt zich niet, dan wel onvolledig of zeer moeizaam. Dit heeft invloed op het opnemen, verwerken, opslaan en reproduceren van informatie. Deze leerproblemen kunnen niet verholpen worden, maar signalering, erkenning en ondersteuning van leerlingen door middel van faciliteiten vergroten de kans op een goede schoolloopbaan. Niekée en Agora Roermond vindt dat de dyslectische leerlingen het diploma moeten kunnen halen dat bij hun intellectuele

capaciteiten past. Daarbij past uitdaging, maar ook hulp. Elke leerling draait een programma dat bij zijn of haar ontwikkeling past en daarbij wordt rekening gehouden met de gevolgen van het hebben van dyslexie.

Niekée en Agora Roermond staat voor acceptatie van en aandacht voor dyslexie.

Doel en uitgangspunten voor het dyslexiebeleid op onze school:

Doel van signalering en begeleiding:

Een samenhangende reeks van maatregelen moeten ervoor zorgen dat;

- Dyslectische leerlingen het niveau van onderwijs kunnen volgen dat aansluiten bij hun capaciteiten;
- Dyslectische leerlingen, zo nodig met hulpmiddelen, hun functionele lees- en schrijfvaardigheid vergroten;
- Dyslectische leerlingen leren omgaan met hun lees- en/of spellingproblemen.

Om deze doelen te bereiken zijn de volgende uitgangspunten noodzakelijk:

- De leerling centraal. Belangrijke vragen hierbij zijn: wat heeft deze leerling nodig? Heeft hij voldoende aan begrip, goed onderwijs en de algemene afspraken die op school gelden voor dyslexie? Of heeft hij daarnaast ook nog individuele ondersteuning en/of extra hulpmiddelen nodig? Dit betekent in de praktijk dat school samen met ouders en leerling nagaat wat de leerling nodig heeft om zo min mogelijk hinder te ondervinden van zijn/haar problemen. Hierbij zal de school aangeven welke begeleiding en faciliteiten wel of niet mogelijk zijn.
- Een geïntegreerde aanpak. Elke docent moet weten welke leerlingen in zijn of haar klas dyslectisch zijn. De docenten weten hoe ze met deze leerlingen om moeten gaan in overeenstemming met het bestaande beleid op het gebied van dyslexie. Er is sprake van een goede afstemming tussen docenten, dyslexiespecialist en leerling.
- Economische principe. Ondersteuning moet gericht zijn op maximaal resultaat met een voor de leerling minimale extra inspanning. Wat effectief is voor de ene leerling hoeft dat niet te zijn voor een ander. Er dient rekening te worden gehouden met hulp die in het basisonderwijs al gegeven is.

4. Dyslexieonderzoek

Om dyslexie vast te laten stellen is remedial teaching en vervolgens nader onderzoek nodig. De ouders kiezen zelf een instituut of deskundige die deze remedial teaching en het onderzoek uitvoert.

Wanneer dyslexie middels het externe onderzoek wordt vastgesteld krijgt de leerlingen een dyslexieverklaring. Met de dyslexieverklaring kan de leerlingen, wanneer deze is afgegeven door een GZ-psycholoog (BIG geregistreerd) of een orthopedagoog (NVO geregistreerd), een beroep doen op begeleiding en andere voorzieningen. Ook is het mogelijk dat het externe onderzoek een voorlopige dyslexieverklaring oplevert. Bij een voorlopige dyslexieverklaring is de hardnekkigheid van de stoornis nog niet bewezen en zal de leerling nog enige tijd

remedial teaching bij een extern bureau moeten volgen. Na een heronderzoek kan de voorlopige verklaring in een definitieve worden omgezet. De voorlopige verklaring is één jaar geldig. Na afloop van het externe onderzoek wordt het onderzoeksverslag en de dyslexieverklaring door ouders aan de coach verstrekt. Deze zorgt ervoor dat het in het dossier van de leerling komt.

5. Begeleiding van leerlingen met dyslexie

Om leerlingen met dyslexie goed te begeleiden is het belangrijk dat docenten geïnformeerd zijn en begrip tonen voor hun problemen. Het is belangrijk dat:

- De leerlingen met dyslexie het onderwijs kunnen volgende waarvoor ze de capaciteiten hebben.
- De functionele lees- en schrijfvaardigheid wordt vergroot (zo nodig met (ICT-) hulpmiddelen).
- De leerlingen met dyslexie leren omgaan met hun problemen en ze leren opkomen voor hun belangen.

5.1 Organisatie

Algemeen

Op Niekée en Agora Roermond zorgt de dyslexiespecialist voor de begeleiding en opvang van dyslectische leerlingen.

Begeleiding voor leerlingen met een dyslexieverklaring

- Op basis van de conclusie en aanbevelingen van het onderzoeksverslag bepaalt de dyslexiespecialist (waar nodig in overleg met ouders, leerling en coach) waar de ondersteuning zich op zal richten:
 - Ondersteuning gericht op vergroten van lees- en schrijfvaardigheden en/of
 - inzet hulpmiddelen en/of
 - leren omgaan met dyslexie.

Dit zal door de dyslexiespecialist worden beschreven in een handelingsplan binnen Google Drive (zie bijlage 1).

- Bij ernstige dyslexie kan verwijzing plaatsvinden naar externe hulpverlening.
- De ondersteuning zal zoveel mogelijk aansluiten op de ondersteuning die de leerling eventueel op de basisschool heeft gehad. Ook worden er een aantal tips aangereikt hoe je bij vreemde talen met dyslexie om kan gaan (zie bijlage 2). De leerling krijgt tenslotte een dyslexiepas (zie bijlage 3) waarop de faciliteiten staan aangegeven waar de leerling gebruik van mag maken en wat de verantwoordelijkheden van de leerling zijn.
- De dyslexiespecialist zorgt dat ook de faciliteiten van de dyslexiepas aan het handelingsplan in Google Drive wordt toegevoegd. Docenten moeten in de klas, bij proefwerken en overhoringen rekening houden met de dyslexie van de leerling in overeenstemming met het bestaande dyslexiebeleid op school.
- Aan het eind van het schooljaar zorgt de coach dat de leerling met dyslexie met de aan hem toegekende faciliteiten wordt overgedragen aan de nieuwe coach.

Begeleiding van leerlingen met een dyslexieverklaring

5.2 Faciliteiten en inzet hulpmiddelen

Voor leerlingen met dyslexie kan het nodig zijn dat ze gebruikmaken van hulpmiddelen of faciliteiten om het onderwijs op hun eigen niveau te volgen. Hiervoor zijn veel mogelijkheden. Bij het invullen van de dyslexiepas zal worden aangegeven van welke faciliteiten de leerling gebruik mag maken. Hieronder enkele faciliteiten die op Niekée Agora Roermond worden geboden.

Extra tijd

Leerlingen met een dyslexieverklaring hebben bij het centraal examen recht op een standaard tijdsverlenging van 30 minuten. Bij proefwerken en overhoringen op school hebben leerlingen dezelfde rechten als bij het centraal examen, dus ook recht op meer leestijd. De tijdsverlening staat hierbij in de verhouding met de toets; bij korte toetsen met nauwelijks leeswerk is minder tijdsverlening nodig dan bij een lang examen met veel bronnenmateriaal en leeswerk. Wanneer het voor de docent niet mogelijk is om extra tijd te geven kan de leerling na overleg met de docent 20% minder opgaven maken.

Lettertype

Vanaf 2013 is Arial puntgrootte 12 de nieuwe standaardletter voor het eindexamen. Uitgangspunt is dat dit groot genoeg is voor leerlingen met een leesbeperking. De school hoeft en mag de tekst niet meer zelf vergroten. Lettertype Arial puntgrootte 12 wordt daarnaast als standaard lettertype en lettergrootte gehanteerd bij proefwerken en toetsen op school.

Voorleeshulp

Indien er audio-ondersteuning (CD of voorleeshulp computer) bij een toets mogelijk is, mag de leerling hier gebruik van maken. De leerling geeft dit bij de docent aan op het moment dat hij of zij de toets opgedragen krijgt. Indien er geen audio-ondersteuning mogelijk is maar de leerling toch voorleeshulp wenst kan de leerling dit op het moment van het opgedragen krijgen van de toets met de docent overleggen en afstemmen of dit mogelijk is.

Spellingcorrectie

De exameneisen zijn voor alle leerlingen hetzelfde. Dit geldt ook voor de correctievoorschriften voor spelling. Spelling wordt bij de centrale examens streng beoordeeld. Maakt een leerling twee keer dezelfde fout, dan wordt deze twee keer fout gerekend. Toch weegt spelling nooit zwaarder dan ongeveer een tiende van het totaal aantal te behalen punten voor het examen. Een dyslectische leerling kan nooit meer dan één punt aftrek krijgen voor spelling en kan deze compenseren door tekstbegrip en andere essentiële taalvaardigheden. Bij het schoolexamen bepaalt de school zelf in welke mate spelling meeweegt bij de correctie. Dit wordt vastgelegd in het programma van toetsing en afsluiting (PTA). Bij Niekée Agora Roermond houden docenten bij de beoordeling van spellingfouten bij proefwerken rekening met de problematiek van de dyslectische leerling door hiermee soepeler om te gaan. Onderstaande punten zijn van toepassing voor de taal- gerelateerde vakken:

- Bij leerlingen met dyslexie worden fouten met betrekking tot de (mede)klinkerverdubbeling (kopen, rider), letterverdraaiingen in vaste lettercombinaties (duer) en andere typische fouten niet meegeteld.
- Fouten tegen de regelspelling worden daarentegen wel als fout meegeteld.
- Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt, wordt dit wel fout gerekend.
- Grammaticale fouten (met name werkwoordvervoegingen) worden wel fout gerekend.
- Bij Duits worden 50% van de fouten met betrekking tot accenten niet meegerekend.
- Duits: als een Umlaut echter in de grammatica is behandeld en fout wordt toegepast, wordt dit wel fout gerekend.
- In het geval van vakken zoals aardrijkskunde, geschiedenis, biologie etc. wordt de docent gevraagd om de leerlingen zoveel mogelijk op zijn of haar vakinhoudelijke kennis te beoordelen en spellingfouten zo min mogelijk mee te rekenen.

Schriftelijke overhoring

Wanneer het voor de leerling gewenst is kan er worden afgesproken dat bij het overhoren van woordjes van vreemde talen de woorden door de docent op papier worden gezet, zodat de vertaling erachter geschreven kan worden. Ook de proefwerk- en SO-vragen worden door de docent op papier aangeleverd.

Extra mondelinge overhoring

Wanneer een leerling met dyslexie een schriftelijke overhoring onvoldoende heeft gemaakt, waarbij de spelling voor een groot deel het cijfer heeft bepaald, kan de leerling aan de docent vragen om een mondelinge overhoring. De mondelinge overhoring wordt indien mogelijk op dezelfde dag afgenomen.

Aantekeningen

De leerling kan een klasgenoot of docent vragen om zijn/haar aantekeningen te controleren. Eventueel kan de leerling gebruikmaken van een antwoordboekje om zijn opdrachten na te kijken.

Mondelinge leesbeurten

Docenten worden geadviseerd om mondelinge leesbeurten bij de dyslectische leerlingen zoveel mogelijk te beperken. De meest dyslectische leerlingen hebben veel moeite met het hardop lezen van teksten, vooral als ze onverwachts een beurt krijgen. Zo nodig kan aan de leerling de mogelijkheid gegeven worden om de leesbeurt van tevoren (thuis) voor te bereiden. Het lezen wordt door docenten wel gestimuleerd, omdat dit van positieve invloed is op de taalvaardigheid van de leerling.

Hulpmiddelen

De mate van dyslexie verschilt per persoon. De ene leerling kan een lichte vorm van dyslexie hebben terwijl een ander een zware vorm heeft. Voor elke vorm van dyslexie bestaan passende hulpmiddelen. Op de website www.lexima.nl is veel informatie te vinden over hulpmiddelen. Bij de keuze van het hulpmiddel dient rekening gehouden te worden met de uitgangspunten van het dyslexiebeleid (de leerling centraal & het economische principe, zie blz. 4). Daarnaast moet de

keuze en inzet van de hulpmiddelen in overeenstemming zijn met de begeleidingsadviezen die staan vermeld op de dyslexieverklaring van de leerling. In overleg met de leerling, ouders, coach en dyslexiespecialist wordt bepaald bij welk hulpmiddel de leerling het meest gebaat is. Afspraken hierover worden genoteerd op de dyslexiepas. Leerling en ouders zijn zelf verantwoordelijk voor de aanschaf van de toegestane hulpmiddelen (behalve licentie IntoWords).

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van verschillende hulpmiddelen:

- Woordjesleerprogramma's waarbij de optie bestaat om de woorden te laten voorlezen:
 - www.wrts.nl
 - www.teach2000.nl
- IntoWords: helpt bij het voorlezen. Bij het schrijven helpt IntoWords je bij het vinden van moeilijke woorden en zorgt er voor dat je die foutloos kunt invullen. Er zijn ook stemmen van andere talen beschikbaar. Je kunt bij IntoWords heel veel dingen zelf instellen: bijvoorbeeld de snelheid en de manier van voorlezen. En er is speciale aandacht voor ondersteuning bij het schrijven. Afhankelijk van de versie is er een woordenlijst, of een hele slimme woordvoorspeller beschikbaar. Het onderzoeksverslag van de deskundige geeft aan of de leerling van deze faciliteit gebruik mag maken.
- Reading Pen: een leespen met scanner, woordherkenning en spraakfunctie. De Reading Pen dienen ouders zelf aan te schaffen.
- Leesliniaal: met de leesliniaal kan je de letters in een groter formaat lezen. Daarnaast helpt de liniaal om de regel niet kwijt te raken tijdens het lezen. Je kunt bij de tekst zelf bepalen wanneer je de liniaal gebruikt. Ouders dienen de leesliniaal zelf aan te schaffen.
- Voice of Daisy: de Voice of Daisy (VOD) is een app voor het afspelen van gesproken schoolboeken (Daisy-boeken). De VOD kan gebruikt worden op de tablet/i-pad of smartphone. De gesproken schoolboeken kunnen besteld worden via Dedicon. Naast de VOD kunnen gesproken schoolboeken worden voorgelezen door een Daisyspeler of het AMIS-softwareprogramma. Zie www.lexima.nl voor meer informatie. Ouders dienen deze materialen zelf aan te schaffen.
- Sprint Plus en Sprinto USB-stick: Sprint Plus biedt uitgebreide mogelijkheden om teksten vanuit verschillende toepassingen voor te laten lezen en om teksten te schrijven en te leren. Zie ook www.lexima.nl. Ouders dienen deze materialen zelf aan te schaffen.
- Kurzweil 3000: Kurzweil is de meest geavanceerde dyslexiesoftware en is vooral geschikt voor leerlingen met ernstige dyslexie. Met Kurzweil 3000 kunnen schoolboeken en teksten worden voorgelezen, in het Nederlands maar ook in negen vreemde talen. Daarnaast heeft Kurzweil 3000 ingebouwde software om zelf documenten te scannen en helpt het programma bij het beter spellen en schrijven. Zie ook www.kurzweil3000.nl. Via www.lexima.nl kan gratis een demoversie worden aangevraagd om de leerling kennis te laten maken met het programma. Als de leerling Kurzweil gaat gebruiken dienen ouders dit zelf aan te schaffen.

6. Examen

6.1 Examen

Een belangrijk onderdeel van het wettelijk kader vormt artikel 55 van het examenbesluit. Lid 1 van dit artikel luidt als volgt:

Artikel 55

De directeur kan toestaan dat een gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van de kandidaat. In dat geval bepaalt de directeur de wijze waarop het examen zal worden afgelegd, met dien verstande dat aan de overige bepalingen in dit besluit wordt voldaan. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.

Op basis van artikel 55 kan de directeur van de school de examencondities aanpassen voor onder andere leerlingen met dyslexie. Het artikel spreekt over de wijze van examinering, niet over de exameneisen of de inhoud van het examen zelf. De directie moet de aanpassingen bij de inspectie melden en onderbouwen op basis van het dossier van de leerling. Een Daisy- of spraaksynthese-cd moet uiterlijk 1 november voorafgaand aan het eindexamen worden besteld bij DUO (duo@examens.nl) via een speciaal formulier.

Tijdens de examens zijn er voor leerlingen met dyslexie de volgende aanpassingen mogelijk:

- **Tijdverlenging:** leerlingen met een dyslexieverklaring hebben bij het centraal examen recht op een standaard tijdverlenging van 30 minuten.
- **Auditieve ondersteuning:** wanneer een leerling gebruikmaakt van auditieve ondersteuning, dan mag hij/zij hier ook gebruik van maken bij het centraal examen. De school regelt voor het schoolexamen zelf individuele voorleeshulp. Op bestelling kunnen Daisy-cd's worden geleverd met daarop de ingesproken tekst van alle papieren examens. Een andere mogelijkheid is dat er pdf-bestanden worden geleverd die gebruikt kunnen worden met een voorleesprogramma.
- **Spellingcorrectie:** de exameneisen zijn voor alle leerlingen hetzelfde. Dit geldt ook voor de correctievoorschriften voor spelling. Spelling wordt bij de centrale examens streng beoordeeld. Maakt een leerling twee keer dezelfde fout, dan wordt deze twee keer fout gerekend. Toch weegt de spelling nooit zwaarder dan ongeveer een tiende van het totaal aantal te behalen punten voor het examen. Een (dyslectische) leerling kan nooit meer dan één punt aftrek krijgen voor spelling en kan deze compenseren voor tekstbegrip en andere essentiële taalvaardigheden.
- **Computer en schrijfgerei:** wanneer het voor de leerling gewenst is om gebruik te maken van de computer als schrijfgerei kunnen hier afspraken over worden gemaakt. De spellingscontrole hoeft daarbij niet uitgeschakeld te worden. De school ziet erop toe dat de leerling geen toegang heeft tot verboden hulpmiddelen. Bij de examens waar een woordenboek mag worden gebruikt, is een digitaal woordenboek niet toegestaan. Met een digitaal woordenboek kunnen leerlingen veel sneller opzoeken, waardoor er een ongelijk voordeel ontstaat.
- **Inzet hulpmiddelen:** als de leerling bij het examen gebruikmaakt van een bepaald hulpmiddel, zoals een Daisyspeler of voorleessoftware, dan moet hij

dat hulpmiddel ook kunnen gebruiken in het onderwijs dat eraan vooraf gaat. De leerling zal minimaal met het hulpmiddel hebben moeten kunnen oefenen. Uiteraard is het niet wenselijk dat een leerling tijdens het onderwijs een hulpmiddel wel mag gebruiken, dat bij het examen niet is toegestaan. Toch kan het zijn dat een leerling bijvoorbeeld werkt met een digitaal woordenboek om het lezen te stimuleren en de woordenschat te bevorderen. Het is in dat geval wel belangrijk om tijdig bij toetsen en examens waarbij de woordenschat wordt getoetst, te oefenen zonder digitaal woordenboek.

Richtlijnen CEVO

De Centrale Examencommissie Vaststelling Opgaven vwo, havo, vmbo (CEVO) stelt jaarlijks richtlijnen op voor het eindexamen. Deze richtlijnen worden als mededelingen gepubliceerd in het Examenbesluit op www.eindexamen.nl. Het CEVO geeft in deze mededelingen invulling aan zaken die in het eindexamenbesluit zijn opgenomen.

Bijlage 1: Handelingsplan



Handelingsplan Dyslexie

Leerling	
Coach	
Niveau	
Periode	

Begeleiding door:	Frequentie per week:	Werkvorm

Beginsituatie				
Toets	Datum	Score	Niveau	Aanvullende observaties
Voorgeschiedenis:				
Hulpmiddelen				
Externe ondersteuning				
Dyslexiepas				
Verantwoordelijkheid leerling				

Plan van aanpak			
Datum	Doel	Werkwijze en materialen	Evaluatie
Logboek			

Bijlage 2: Handreiking voor dyslectische leerlingen

Het is belangrijk dat dyslectische leerlingen zich goed bewust worden hoe ze het beste met hun problemen om kunnen gaan. In de uitgave van het Ministerie van Onderwijs: "Dyslexie, een gids voor het voortgezet onderwijs" wordt op pagina 53 een handreiking gegeven voor dyslectische leerlingen. De adviezen die hierin gegeven worden proberen we aan dyslectische leerlingen door te geven door middel van individuele- en groepsgesprekken.

Zelfstandigheid

1 Werk zelf aan je dyslexie

- Met dyslexie heb je meer tijd nodig voor je huiswerk dan je klasgenoten.
- Richt je zoveel mogelijk op het leggen van verbanden, concentreer je niet op de feitjes, maar probeer de grote lijn van de tekst te begrijpen.
- Dyslexie is geen excuus om minder te doen, zoek wat voor jou de beste manier van leren is.
- Vraag als het nodig is om hulp.

Effectief Studeren

2 Neem voor het studeren de tijd

- Probeer uit hoe je het beste kunt leren.

3 Studeer en werk op een zo rustig mogelijke plek

- Ga in de klas vooraan zitten.
- Leer thuis niet met muziek.
- Studeer in de stilste kamer.
- Doe desnoods oordoppen in.

4 Neem lessen op verschillende manieren op

- Lees, spreek uit, schrijf op en stel je iets voor, bijvoorbeeld bij het leren van nieuwe woorden.
- Lees, spreek uit en luister naar jezelf.
- Schrijf het woord op en fantasieer over de betekenis.

5 Vat lessen samen en leer je eigen samenvatting

In teksten staan veel onnodige woorden.

- Maak een schema of samenvatting met kernwoorden.
- Met die eigen samenvatting ken je de les al bijna.
- Vertel daarna bij elk geschreven kernwoord wat je weet.
- Van de samenvatting van een ander leer je weinig.

Niet-talige vakken

6 Raak niet in paniek als je iets niet snel begrijpt

Je bent goed in vakken met weinig taal, maar instructie met veel informatie gaat soms te snel.

- Geen paniek: kijk er nog eens naar, lees opnieuw.

- Vraag om herhaling. Laat het bezinken.
- Na een paar dagen begrijp je het vanzelf.

7 Oefen extra

Sommige dingen, zoals sommen, worden door oefening geleerd. Dyslectici krijgen wat langzaam de nodige routine.

- Maak bijvoorbeeld wat meer oefensommen dan de anderen.
- Later kun je de sommen beter gebruiken dan veel anderen.

8 Probeer vooruit te werken

- Vraag om een lijst met te verwachten moeilijke woorden.
- Leer proefwerken en toetsen zo lang mogelijk van te voren.
- Herhaal ze nog een keer tussendoor.
- Vraag om het huiswerk ruim van te voren op te geven.

Lezen

9 Lees zo veel mogelijk

Mensen lezen steeds gemakkelijker als zij ouder worden. Dat geldt ook voor jou. Ga het weer eens echt proberen.

- Lees iedere dag voor jezelf serieus een half uur hardop.
- Over één jaar kun je dan veel beter lezen en schrijven.

10 Lees een tekst opnieuw als je niet begrijpt wat er staat

- Lees rustig, herlees, regel na regel, alinea na alinea.
- Vraag je af wat je gelezen hebt en wat de kern is.
- Streep trefwoorden aan als je de inhoud te snel vergeet.

Schrijven

11 Maak een schema voordat je gaat schrijven

- Schrijf in je schema de belangrijkste onderwerpen.
- Maak daarna een uitgebreid schema met trefwoorden.
- Schrijf daarna pas je verhaal.

12 Verbeter je spelling

- Vraag een overzicht van spellingregels.
- Controleer steeds wat je geschreven hebt.
- Gebruik daarbij een woordenboek en de spellingregels.
- Ieder schoolvak heeft zijn eigen 'vakwoorden'.
- Vraag de docent een lijst te maken. Leer die vooruit.

Je toekomst

13 Keuze van je beroeps- of vervolgstudie

Misschien is het nu nog niet belangrijk, maar houd rekening met je dyslexie. Zowel voor je vakkenpakket als voor je toekomstplannen.

Bijna alle soorten werk kun je aan; er zijn een paar minder geschikte beroepen.

- Bespreek dat met je coach en je decaan.

Bijlage 3: Dyslexiepas

 <p>DYSLEXIEPAS</p> <p>Naam:</p> <p>Compenserende faciliteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"><input type="checkbox"/> Extra tijd voor toetsen.<input type="checkbox"/> Soepele beoordeling van spelling.<input type="checkbox"/> Maakt gebruik van Intowords in de klas en bij toetsen.<input type="checkbox"/> Gebruikt eigen laptop en eigen dyslexiesoftware in de klas en bij toetsen.<input type="checkbox"/> Maakt gebruik van spellinghulpkaarten in overleg met docent.<input type="checkbox"/> Mogelijkheid mondelinge overhoring in overleg met docent.<input type="checkbox"/> Vrijstelling hardop lezen in de klas.	<p>Wat wordt van de leerling verwacht:</p> <ul style="list-style-type: none">• Op het moment dat je de toets opgedragen krijgt spreek je direct met je docent af of je gebruik wil maken van auditieve-ondersteuning (indien deze faciliteit van toepassing is).• Maak gebruik van een leerplanning.• Leer elke dag de woordjes bij vreemde talen.• Maak gebruik van overhoorprogramma's bij het leren van woordjes.• Leg je dyslexiepas op je tafel.• Zet een D rechtsboven op je toetsblad.• Op het moment dat zaken op deze dyslexiepas moeten worden aangepast neemt de leerling zelf contact op met de dyslexiebegeleider.
---	--